

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права

Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету міжнародних відносин та права

Віталій ТРЕТЬКО

2022 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Методологічні засади педагогічних досліджень**

Освітньо-наукова програма **Освітні, педагогічні науки**

Рівень вищої освіти **третій (освітньо-науковий)**

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Бідюк Наталя Михайлівна
Профайл викладача	https://angl.khmnu.edu.ua/bidyuk-natalya-myhajlivna/
E-mail викладача(ів)	biduknm@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=7868
Навчальний рік	2022-2023
Консультації	Очні: середа, 3-4 пара, 4-427 онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	1	2	4	120	54	18		36		66			+	-
З	1	2	4	120	12	4		8		108			+	-

Анотація дисципліни

Дисципліна спрямована на формування системи методологічних знань та умінь організації та виконання педагогічних досліджень. Зміст дисципліни орієнтовано на: розширення збагачення поняттєво-категоріального апарату; розуміння сутності методологічних підходів, наукових концепцій, ідей, положень щодо розв'язання складних завдань і проблем інноваційного та дослідницького характеру у процесі професійної діяльності в галузі педагогічної освіти і науки; формування вмінь і навичок організації та здійснення грантової діяльності у сфері педагогічної освіти; розвиток умінь опрацювання, збору та узагальнення наукової інформації, згрупування дослідних даних та їхнє представлення з дотриманням принципів академічної доброчесності; розвиток абстрактного мислення та методологічної культури; формування навичок міжособистісної взаємодії, організаційних, проєктувальних умінь, лідерських якостей тощо.

Під час викладання дисципліни використовуються такі форми, методи, технології і засоби навчання: інтерактивна лекція-дискусія, практичне заняття, групове обговорення, інформаційно-комп'ютерні технології (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище Moodle).

Пререквізити: філософія освіти та науки; інформаційні технології в наукових дослідженнях; управління науковими проектами; академічна мовна культура дослідника.

Кореквізити: компаративістичні дослідження в педагогіці; педагогічна (викладацька) практика.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни: формування педагога-дослідника нової генерації, розвиток інтересу до науково-педагогічних проблем у сфері освіти, формування умінь аналізувати, інтерпретувати науково-педагогічні явища, причинно-наслідкові зв'язки між ними на основі узагальнення і систематизації знань з педагогічних наук.

Завдання дисципліни: сприяння розвитку наукового мислення здобувачів вищої освіти щодо планування і організації науково-педагогічної діяльності; ознайомлення з науковими підходами до вирішення задач дослідницького характеру в сфері педагогічної освіти; формування здатності здійснювати науково-педагогічні дослідження з актуальних проблем педагогіки, розробляти науково-обґрунтовані пропозиції щодо можливих шляхів упровадження результатів досліджень в освітню практику, самовдосконалювати набуті знання й уміння для успішної реалізації науково-педагогічного потенціалу із професійною метою.

Результати навчання:

Здобувач, який успішно завершив вивчення дисципліни, здатен: *оперувати* базовими категоріями та поняттями методологічних характеристик науково-педагогічного дослідження; *виокремлювати*, систематизувати, аналізувати, розв'язувати, критично осмислювати, узагальнювати, проєктувати та прогнозувати значущі педагогічні проблеми; *використовувати* наукові та практичні досягнення, теоретичні знання в науковій діяльності; *володіти* методологією науково-педагогічних досліджень з дотриманням вимог академічної доброчесності; *визначати* логіку науково-педагогічного пошуку відповідно до провідних методологічних характеристик педагогічного дослідження; *використовувати* необхідні методи наукового дослідження з урахуванням завдань конкретного дослідження; *демонструвати* практичні уміння проведення науково-педагогічного дослідження з широким використанням наукових джерел та інформаційних ресурсів; *узагальнювати* й аналізувати результати науково-педагогічного дослідження, формулювати висновки і положення; *творчо використовувати* набуті знання й уміння для удосконалення освітнього процесу та успішної реалізації науково-педагогічного потенціалу, розроблення грантових заявок.

Тематичний план дисципліни і календар його виконання

Номер тижня	Номер теми	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота		
				Зміст	Години	Література
1	1	Наукове дослідження як особлива форма пізнання педагогічної дійсності.	Сутнісні характеристики наукового дослідження як особливої форми пізнавальної діяльності.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 1.	3	О: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]; Д: [9; 10; 11]
2			Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Принципи науково-педагогічного дослідження.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 2.	3	
3	2	Методологічні підходи в науково-педагогічних дослідженнях	Сутнісні характеристики методології педагогічного дослідження.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 3.	3	О: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]; Д: [9; 10; 11]
4			Основні дослідницькі підходи у науково-педагогічних дослідженнях.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 4.	3	
5	3	Методологічні характеристики наукового дослідження	Логіка та етапи науково-педагогічного дослідження.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до	4	О: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]; Д: [9; 10; 11];

		в педагогіці		практичного заняття 5.		17]
6			Загальна характеристика наукового апарату педагогічного дослідження. Завдання наукового дослідження	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 6.	4	
7	4	Методи наукового пізнання. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження.	Класифікація методів педагогічного дослідження.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 7.	4	О: [1;3;5; 6; 13; 14; 16; 17; Д: [8; 9; 10; 11; 14]
8			Принципи вибору методів науково-педагогічного дослідження.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 8.	4	
9	5	Технології пошуку та аналізу наукової інформації	Первинна та вторинна інформація в педагогічному дослідженні.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 9.	4	О: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]; Д: [11; 12; 13; 14]
10			Джерела науково-педагогічної інформації: типологія, особливості використання. Етапи роботи з науковою літературою.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 10.	4	
11	6	Аналіз понятійно-термінологічної системи науково-педагогічного дослідження.	Понятійно-термінологічна система науково-педагогічного дослідження.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 11.	4	О: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]; Д: [9; 10; 11]
12			Основні характеристики поняття. Функції понять в науковому дослідженні.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 12.	4	
13	7	Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження.	Технології планування та проведення педагогічного експерименту. Поняття «педагогічний експеримент».	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 13.	4	О: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]; Д: [11; 12; 14; 15]
14			Типологія педагогічних експериментів. Етапи підготовки та проведення педагогічного експерименту. Діагностичний інструментарій наукового педагогічного експерименту.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 14.	4	
15	8	Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях.	Педагогічне вимірювання та оцінка результатів у педагогічних дослідженнях.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 15.	4	

16			Статистичні методи в педагогіці.	Виконання індивідуальних дослідницьких завдань, підготовка до практичного заняття 16.	4	
17	9	Презентація результатів наукового дослідження. Академічна доброчесність сучасного науковця.	Основні вимоги до академічних текстів. Основні вимоги до презентації. Академічна доброчесність: сутність, принципи. Феномен плагіату, Форми та методи уникнення плагіату у наукових дослідженнях. Етика науковця.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до практичного заняття 17. Презентування і захист науково-дослідницького завдання.	6	О: [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]; Д: [9; 10; 11; 14; 17]
18		Грантова підтримка наукових досліджень	Грантова підтримка наукових досліджень.	Обґрунтування теми і задуму наукового дослідження в межах грантових конкурсів. Підготовка Operage summary формату пропозиції грантодавцю.	3	

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу та навчальному плану. Здобувач зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять здобувач має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті здобувачем знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до «Положення про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті» (<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normativni-dokumenty/polozhennya/pro-poryadok-vyznannya-ta-perezarahuvannya-rezultativ-navchannya.pdf>). При виконанні практичних робіт з дисципліни здобувач має дотримуватися політики доброчесності. У разі виявлення плагіату, згідно Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в Хмельницькому національному університеті (<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normativni-dokumenty/polozhennya/pro-systemu-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>), роботу буде повернено на доопрацювання та повторне проходження оцінювання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. При оцінюванні знань здобувачів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; доповідь, наукові праці, мультимедіа презентація результатів індивідуальних досліджень (завдань). При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться усним опитуванням з усього матеріалу дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів денної /заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна робота	Підсумковий контрольний захід
Практичні заняття	Індивідуальні завдання (міні-проекти, статті, тези, презентації, доповіді, виступи та участь у конференціях тощо)	Залік
0,4	0,6	-

Підсумкова семестрова оцінка виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав здобувач з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній здобувачем кількості балів.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків.
B	4,25-4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75-4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25-3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00-3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Сутнісні характеристики наукового педагогічного дослідження як особливої форми пізнавальної діяльності.
2. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.
3. Форми організації наукового педагогічного пізнання. Науковий факт. Наукова гіпотеза.
4. Види науково-педагогічних досліджень. Принципи науково-педагогічного дослідження.
5. Методологія педагогічної науки: предмет, завдання, сфери реалізації.
6. Сутнісні характеристики методології педагогічного дослідження.
7. Рівні методології у педагогічних дослідженнях.
8. Методологічні підходи в педагогічних дослідженнях.
9. Основні дослідницькі підходи у педагогічних дослідженнях.
10. Методологічні характеристики наукового дослідження в педагогіці.
11. Міждисциплінарні дослідження в педагогіці.
12. Загальна характеристика наукового апарату педагогічного дослідження.
13. Проблема наукового дослідження. Актуальність дослідження.
14. Тема педагогічного дослідження. Об'єкт та предмет наукового дослідження.
15. Мета дослідження. Гіпотеза наукового дослідження. Завдання наукового дослідження.
16. Теоретико-методологічні основи та методи наукового дослідження в системі наукового апарату.
17. Наукова новизна. Практичне значення.
18. Теоретичні методи педагогічного дослідження.
19. Класифікація методів педагогічного дослідження.
20. Загальнонаукові методи (аналіз та синтез, дедукція та індукція, класифікація, абстрагування, ідеалізація та ін.), соціально-психологічні та соціологічні, теоретичні методи в педагогічному дослідженні.
21. Технології пошуку наукової інформації.
22. Джерела науково-педагогічної інформації: типологія, особливості використання.
23. Міждисциплінарний контекст пошуку науково-педагогічної інформації.
24. Технології аналізу наукової інформації.
25. Методи аналізу наукових текстів.
26. Понятійно-термінологічна система науковопедагогічного дослідження.
27. Функції понять в науковому дослідженні.
28. Термінологічний аналіз в педагогічному дослідженні.
29. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження.
30. Вивчення й узагальнення педагогічного досвіду.
31. Технології планування та проведення педагогічного експерименту.
32. Етапи підготовки та проведення педагогічного експерименту.
33. Діагностичний інструментарій наукового педагогічного експерименту.
34. Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях.
35. Статистичні методи в педагогіці.
36. Презентація результатів наукового дослідження.

37. Академічна доброчесність сучасного науковця: сутність, принципи.
38. Наукова стаття: структура, основні вимоги.
39. Проектна діяльність педагога-дослідника.
40. Гранти та їх значення у підготовці наукового дослідження.

Рекомендована література

Основна

1. Григорук, П.М. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. К. : Кондор, 2017. 206 с.
2. Добронравов І. С. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с. URL:<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
3. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с. URL:https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology/Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf
4. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми :Університетська книга, 2019. 224 с.:
5. Ладанюк А.П. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник. К. : Ліра-К, 2020. 352 с.
6. Мальська М.П. Організація наукових досліджень: навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2017. 136 с.
7. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

Додаткова

8. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. Д., 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
9. Гончаренко С., Ничкало Н. Дисертаційні дослідження з педагогіки: діапазон наукових пошуків і проблеми якості. URL:<http://lib.iitta.gov.ua/706836/1/Дис.дослдж.з%20педагогіки-початок.pdf>
10. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.11.
11. Дубасенюк О.А. Методи науково-педагогічного дослідження у загальній системі методологічного становлення молодих дослідників. URL:http://eprints.zu.edu.ua/29083/1/дубасенюк_методи_ел.pdf
12. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. К. : Кондор, 2009. 206 с.
13. Рассоха І.М. Методологія та організація наукових досліджень. Харків : ХНАМГ, 2011. 76с.
14. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К. : Знання, 2006. 307 с.
15. Цехмістрова, Г.С. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. 2-е видання. К. : Слово, 2012. 352 с.
16. Shumilova I., Zolotukhina S., Apshay V., Shetelia N. (2020). Global cultural principles of forming the scientific worldview of applicants for higher education. AD ALTA-journal of interdisciplinary research. Т.: 11 Вып.: 1 Стр.: 10-14 Спец. выпуск: 15

Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua>
2. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. – Режим доступу : <http://www.dnrb.gov.ua>
4. Сайт Національної парламентської бібліотеки України. – Режим доступу : <http://www.nplu.org>
5. Сайт Електронної бібліотеки Хмельницького національного університету. – Режим доступу : <http://lib.khnu.km.ua/>
6. Модульне середовище для навчання ХНУ. – Режим доступу : <https://msn.khnu.km.ua/>.
7. Портал сучасних педагогічних ресурсів. – Режим доступу : <http://www.intellect-invest.org.ua>
8. Освіта.UA. – Режим доступу : <http://osvita.ua>
9. Інформаційний сайт Інституту педагогіки НАПН України. Відділ порівняльної педагогіки. <http://undip.org.ua/structure/research%20units/>
10. Інформаційний сайт Української асоціації дослідників освіти (УАДО). Режим доступу : <https://www.uera.org.ua/uk/>